

О.Є. Афанасьєв, к.геогр.н.

Дніпропетровський національний університет

ПРОМИСЛОВИЙ ТУРИЗМ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ: НАПРЯМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ

Сучасна Дніпропетровщина пропонує чимало екскурсійних об'єктів та туристських маршрутів, різноманітні програми перебування – екскурсії, відвідування театрів, спортивних видовищних змагань тощо. Визначні пам'ятки Січеславного краю здавна привертали увагу як видатних письменників, художників, видатних діячів, так і чисельних туристів. Окрім історичних пам'ятників, відвідання запорозьких святинь, відпочинку на Солоному Лимані та Дніпровських водосховищах, Дніпровський край може запропонувати туристам знайомство із своїм промисловим комплексом, що є одним із найбільших в державі, а по деяких параметрах – й унікальним.

Дана пропозиція є цікавою та перспективною з точки зору розвитку в краї такого виду туризму, як промисловий (або за іншими джерелами – технологічного, бізнес-туризму). Сутність його полягає в тому, що в якості екскурсійних об'єктів використовуються звичайні промислові підприємства, де в ролі атракцій постають виробничі цикли, технологічні процеси, результати роботи підприємств, а також наслідки їхнього впливу на навколишнє середовище (в цьому випадку промисловий туризм поєднується з екологічним). Також однією з головних функцій промислового туризму є підняття іміджу самого підприємства (власна реклама). В якості прикладу наведемо Петербурзький завод «Балтика» (Росія), який проводить екскурсії вже п'ять років і його щорічно відвідують 25 тис. чоловік [1]. Тож промисловий туризм – сама доступна форма реклами, значно більш ефективна й менш витратна, ніж телевізійні ролики. Одними із засновників такого виду туризму вважається компанія Heineken Experience, екскурсійні

проекти якої й сьогодні є одними з головних видовищних туристських програм Амстердаму (Нідерланди) [2].

Тож промисловий туризм не є чимось новим. Якщо казати про райони старих гірничих розробок, то їх використовують в туристичній галузі вже давно й активно – в Польщі та Чехії, в Австрії й на Сардинії... Неподалік Бірмінгема (Велика Британія) існує цілий музей під відкритим небом – своєрідний куточок старої промислової Британії. А соляні шахти дуже корисні для лікування астми – прикладом може бути копальня Велічка (Польща), що входить до переліку світової культурної спадщини ЮНЕСКО, а також аналогічні українські солекопальні в Солотвині (Закарпаття) та Артемівську (Донеччина). Отож у перспективі розвиток туризму в промислових містах – це додаткові надходження до місцевих бюджетів та додаткові робочі місця.

Дніпропетровщина є „колискою” сучасної промисловості України. Більша частина мандрівників, що приїжджають в наш регіон – це бізнес-мандрівники. Багатьом з них було б цікаво зазирнути у виробничий процес значно глибше. У зв'язку із цим постає питання про розвиток такого виду туризму на теренах нашого краю, оцінки його перспективності, ресурсної бази й напрямків. Дійсно, дана пропозиція достатньо серйозна й здатна закласти основи розвитку промислового туризму в регіоні, при чому, як внутрішнього, так й зовнішнього. Адже лише в нашому регіоні можливо побачити найбільші в Європі металургійне виробництво (Нижньодніпровський трубопрокатний комбінат), систему кар'єрів (Інгулецько-Криворізький район), марганцеворудні й феросплавний комбінати (м. Орджонікідзе, м. Нікополь) тощо. Слід зазначити, що в останній час мешканці інших регіонів України й іноземці все більше цікавляться екскурсіями нашими підприємствами, тож цей напрям відкриває нові можливості для туристичних фірм.

Крім того, є ціла категорія студентів технічних, економічних, природничих спеціальностей, котрим екскурс на виробництво не просто

цікавий, але й корисний для майбутньої роботи. Так, студенти спеціальності „Географія” геолого-географічного факультету Дніпропетровського національного університету мають багато можливостей практикуватися саме по таких напрямках туристської діяльності. Зокрема, ними проводиться відвідування підприємств під час:

–виробничих практик, завданням яких є ознайомлення зі структурою, особливостями діяльності підприємства або закладу, виявлення виробничих зв'язків підприємства із постачання сировини та збуту продукції, встановлення основних напрямів діяльності підприємства в галузі охорони навколишнього середовища тощо;

–міжзональних практик, під час яких проводиться комплексне вивчення територіальних природно- та антропогенно-географічних комплексів, в т.ч. й промислових підприємств;

–екскурсійних поїздок під час навчального процесу при вивченні окремих дисциплін („Територіально-виробничі комплекси”, „Природні ресурси світу”, „Соціально-економічна географія України”, „Географія рідного краю”), а також в якості практичної апробації розроблених особисто студентами екскурсійних маршрутів (в рамках дисциплін „Основи туристсько-екскурсійної діяльності”, „Краєзнавство” тощо).

Досвід проведення подібних екскурсій на підприємства зі студентами геолого-географічного факультету дозволяє визначити перелік категорій підприємств, що викликають особливий інтерес відвідувачів (при цьому об'єктами для відвідування були як самі виробничі цехи, так й спеціалізовані індустриальні музеї й центри високих технологій):

1) промислові підприємства із видобутку корисних копалин, кар'єри та різноманітні виробки – прикладом є відвідувані студентами діючі (Рибальський гранітний, серія залізородних кар'єрів поблизу м. Інгульця) та відпрацьовані й рекультивовані (Краснокам'янський, Кодакський гранітні, Слізаветівський піщаний) кар'єри, шахти (ВО „Павлоградвугілля”) тощо;

2) підприємства обробної та легкої промисловості – різноманітні підприємства, що займаються виготовленням промислової продукції (ВО „Трикотажна фірма „Мрія”);

3) високотехнологічні виробництва машино- та приладобудівної промисловості, енергетичні підприємства – КБ „Південне” (Національний центр аерокосмічної освіти молоді України), яке студенти відвідують щорічно під час вивчення дисципліни „Дистанційне зондування Землі”, а також Придніпровська ТЕС (м. Дніпропетровськ) та інші;

4) сільськогосподарські підприємства – сільгосп підприємства нового типу, як-от Корпорація „Агро-Союз” (сmt Ювілейне; с. Майське Синельниківського району) та інші.

Отже, якщо рухатися в напрямі розвитку промислового туризму, який доречи, все активніше набирає обертів як у світі (зокрема, в Китаї, Німеччині, Французькій Гвіані, США, Росії, Австралії тощо), так і в сусідніх із Дніпропетровщиною регіонах (Донецькій області, де розроблена місцева програма розвитку промислового туризму; Миколаївській області, де найбільш відомі промислові екскурсії проводяться по Південно-Українській АЕС, виноробних підприємствах [2, 3]), то у нашого регіону є всі шанси стати лідером промислово-туристської галузі в країні, а її промисловий комплекс – справді візитною карткою держави. Звичайно, самого лише розуміння перспективності промислово-туристичної галузі не достатньо. У цій справі, як і в багатьох інших, нічого не можна зробити без значних інвестицій. Одним із перспективних механізмів її розвитку може стати створення кластерів – об'єднань різних підприємств, як-от банків, страхових компаній, готелів, ресторанів, кафе, виробників сувенірної продукції і власне туристичних фірм [2]. Шляхом створення подібного об'єднання (доречи, цей механізм вже достатньо широко запроваджується в світі) можна забезпечити фінансування та виконання навіть дуже амбіційних проектів у туристичній галузі, які за інших обставин для кожного окремого учасника були б неможливі.

Перелік посилань:

1. Открытие пива // Дайджесты прессы. Союз российских пивоваров. – <http://www.turpost.ru>. – 24.01.2006.
2. Прибиткова Л. Туризм у промислових містах: міф чи реальність? // Партнери. – 2005. – Вип.12 (78).
3. Николаевская область развивает промышленный туризм // ЛІГАБізнесІнформ. – <http://www.liga.net>. – 18.11.2005.

НАДРУКОВАНО:

Афанасьєв О.Є. Промисловий туризм на Дніпропетровщині: напрями, перспективи та досвід використання // Минувле, сучасне та майбутнє туризму Дніпропетровщини: Матеріали обласної відкритої туристсько-краєзнавчої конференції. – Д.: ДДЮЦМС, 2006. – С. 88–90.